

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 13 czerwca 2024 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Sektor telekomunikacji – Przetwarzanie danych osobowych i ochrona życia prywatnego – Dyrektywa 2002/58/WE – Artykuł 15 ust. 1 – Ograniczenie poufności łączności elektronicznej – Orzeczenie sądu zezwalające na kontrolę, rejestrowanie i przechowywanie rozmów telefonicznych osób podejrzanych o popełnienie poważnego umyślnego przestępstwa – Przepisy krajowe wymagające, aby takie orzeczenie samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, niezależnie od istnienia uzasadnionego wniosku złożonego przez organy postępowania karnego – Artykuł 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Obowiązek uzasadnienia

W sprawie C-229/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sofijski gradski sąd (sąd dla miasta Sofia, Bułgaria) postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 12 kwietnia 2023 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

HYA,

IP,

DD,

ZI,

SS,

przy udziale:

Sofiyska gradska prokuratura,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: Z. Csehi, prezes izby, E. Regan (sprawozdawca), prezes piątej izby, i I. Jarukaitis, sędzia,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: A. Calot Escobar,

* Język postępowania: bułgarski.

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Irlandii – M. Browne, Chief State Solicitor, A. Burke i A. Joyce, w charakterze pełnomocników, których wspierał A. Thuillier, BL,
- w imieniu Komisji Europejskiej – C. Georgieva, H. Kranenborg, P.-J. Loewenthal i F. Wilman, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznik generalnej, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotyczącej przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywy o prywatności i łączności elektronicznej) (Dz.U. 2002, L 201, s. 37), a także art. 47 akapit drugi, art. 52 ust. 1 i art. 53 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko HYA, IP, DD, ZI i SS ze względu na uczestnictwo w zorganizowanej grupie przestępczej.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 11 dyrektywy 2002/58 stanowi:

„Niniejsza dyrektywa, podobnie jak dyrektywa 95/46/WE [Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz.U. 1995, L 281, s. 31)], nie odnosi się do kwestii ochrony podstawowych praw i wolności związanych z działalnością, która nie jest regulowana prawem wspólnotowym. Dyrektywa nie zmienia zatem istniejącej równowagi między prawem do prywatności osoby fizycznej a możliwością państw członkowskich do podejmowania środków, określonych w art. 15 ust. 1 niniejszej dyrektywy, niezbędnych do ochrony bezpieczeństwa publicznego, obronności, bezpieczeństwa państwa (włączając gospodarczy dobrobyt państwa, gdy działania dotyczą zagadnień bezpieczeństwa państwa) i wykonywania prawa karnego. Wskutek tego, niniejsza dyrektywa nie wpływa na możliwości państw członkowskich do zgodnego z prawem przejmowania danych w łączności elektronicznej lub podejmowania innych środków, jeżeli jest to konieczne dla któregośkolwiek z tych celów i zgodne z europejską Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, [podpisaną w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwaną dalej »EKPC«),] dla której wykładnię stanowi orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka [(zwanego dalej »ETPC«)]. Środki tego

rodzaju muszą być właściwe, współmierne do zamierzonego celu i niezbędne w ramach społeczeństwa demokratycznego oraz powinny podlegać stosownym zabezpieczeniom zgodnie z [EKPC]”.

4 Artykuł 5 ust. 1 dyrektywy 2002/58 stanowi:

„Państwa członkowskie zapewniają, poprzez ustawodawstwo krajowe, poufność komunikacji i związanych z nią danych o ruchu za pośrednictwem publicznie dostępnej sieci łączności i publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej. W szczególności zakazują słuchania [kontrolowania], nagrywania [rejestrowania], przechowywania lub innych rodzajów przejęcia lub nadzoru komunikatu i związanych z nim danych o ruchu przez osoby inne niż użytkownicy, bez zgody zainteresowanych użytkowników, z wyjątkiem upoważnienia zgodnego z art. 15 ust. 1. Niniejszy ustęp nie zabrania technicznego przechowywania, które jest niezbędne do przekazania komunikatu, bez uszczerbku dla zasady poufności”.

5 Artykuł 15 ust. 1 tej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Państwa członkowskie mogą uchwalić środki ustawodawcze w celu ograniczenia zakresu praw i obowiązków przewidzianych w art. 5, 6, art. 8 ust. 1–4, i art. 9 tej dyrektywy, gdy takie ograniczenia stanowią środki niezbędne, właściwe i proporcjonalne w ramach społeczeństwa demokratycznego do zapewnienia bezpieczeństwa narodowego ([to jest] bezpieczeństwa państwa), obronności, bezpieczeństwa publicznego oraz zapobiegania, dochodzenia, wykrywania i karania przestępstw kryminalnych lub niedozwolonego używania systemów łączności elektronicznej, jak określono w art. 13 ust. 1 dyrektywy [95/46]. W tym celu państwa członkowskie mogą, między innymi, uchwalić środki ustawodawcze przewidujące przechowywanie danych przez określony czas, [gdy jest to] uzasadnione na podstawie zasad ustanowionych w niniejszym ustępie. Wszystkie środki określone w niniejszym ustępie są zgodne z ogólnymi zasadami prawa wspólnotowego, w tym zasadami określonymi w art. 6 ust. 1 i 2 [TUE]”.

Prawo bułgarskie

6 Artykuł 121 ust. 4 konstytucji bułgarskiej stanowi, że „orzeczenia sądów wymagają uzasadnienia”.

7 Artykuł 34 Nakazatelno protsesualen kodeks (kodeksu postępowania karnego), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym (zwanego dalej „NPK”), stanowi, że „każde orzeczenie sądu zawiera [...] uzasadnienie [...]”.

8 Zgodnie z art. 105 ust. 2 NPK „[n]ie dopuszcza się środków dowodowych, które nie zostały zgromadzone lub sporządzone na warunkach i w sposób przewidziany w niniejszym kodeksie”.

9 Zgodnie z art. 173 ust. 1 NPK:

„Zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych w postępowaniu przygotowawczym jest uzależnione od złożenia uzasadnionego wniosku na piśmie przez prokuratora prowadzącego dochodzenie. [...]”.

- 10 Artykuł 174 ust. 3 i 4 NPK, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, stanowi:
- „3) Zezwolenia na stosowanie specjalnych środków dochodzeniowych w postępowaniach należących do właściwości Spetsializiran nakazaten sad [(wyspecjalizowanego sądu karnego, Bułgaria)] udziela uprzednio jego prezes. [...]”
- 4) Organ, o którym mowa w ust. 1–3, wydaje postanowienie z uzasadnieniem. [...]”.
- 11 Artykuł 14 ust. 1 zakon za spetsialnite razuznavatelni sredstva (ustawy o specjalnych środkach dochodzeniowych) (DV nr 95 z dnia 21 października 1997 r., s. 2), w brzmieniu mającym zastosowanie w sporze w postępowaniu głównym (zwanej dalej „ZSRS”), stanowi:
- „Zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych wymaga przedstawienia uzasadnionego wniosku na piśmie [...]”.
- 12 Artykuł 15 ust. 1 ZSRS, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, stanowi:
- „[...] Prezesa [...] Spetsializiran nakazaten sad [(wyspecjalizowanego sądu karnego)] [...] udzielają [...] pisemnego zezwolenia na zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych, uzasadniając swoje postanowienie”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 13 W okresie między dniem 10 kwietnia a dniem 23 maja 2017 r. Spetsializirana prokuratura (wyspecjalizowana prokuratura, Bułgaria) wniosła do prezesa Spetsializiran nakazaten sad (wyspecjalizowanego sądu karnego) siedem wniosków o udzielenie zezwolenia na zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych w celu kontrolowania i przejmowania, a nawet nadzorowania i śledzenia rozmów telefonicznych prowadzonych przez IP, DD, ZI i SS, czterech podejrzanych o popełnienie poważnych przestępstw.
- 14 W każdym z tych wniosków o zezwolenie na kontrolę rozmów telefonicznych opisano w sposób szczegółowy, uzasadniony i poparty okolicznościami przedmiot wniosku, nazwisko i numer telefonu danej osoby, związek istniejący między tym numerem a tą osobą, dotychczas zgromadzone dowody i rolę, jaką miała odgrywać dana osoba w popełnieniu czynów zabronionych. W sposób szczegółowy uzasadniono również konieczność kontroli rozmów telefonicznych w celu zgromadzenia dowodów dotyczących działalności przestępczej objętej dochodzeniem, a także powody i warunki uzasadniające brak możliwości zgromadzenia tych informacji za pomocą innych środków.
- 15 Prezes Spetsializiran nakazaten sad (wyspecjalizowanego sądu karnego) uwzględnił każdy z tych wniosków w dniu ich złożenia i w konsekwencji wydał siedem postanowień, w których udzielono zezwolenia na kontrolę rozmów telefonicznych. Zdaniem tego sądu zezwolenia te odpowiadają uprzednio określonemu wzorcowi, mającemu obejmować wszystkie możliwe wypadki udzielenia zezwolenia, bez żadnego odniesienia do okoliczności faktycznych i prawnych, z wyjątkiem okresu, w którym dozwolone jest stosowanie specjalnych środków dochodzeniowych. Na podstawie wspomnianych zezwoleń niektóre z rozmów przeprowadzonych przez IP, DD, ZI i SS zostały zarejestrowane i są przechowywane.

- 16 W dniu 19 czerwca 2020 r. wyspecjalizowana prokuratura oskarżyła te cztery osoby, a także piątą osobę – HYA, o uczestnictwo w zorganizowanej grupie przestępczej realizującej – dla celów osiągnięcia korzyści majątkowych – nielegalny przewóz obywateli państw trzecich przez bułgarskie granice, pomaganie im w nielegalnym wjeździe na terytorium Bułgarii, a także otrzymywanie lub wręczanie łapówek w związku z taką działalnością.
- 17 Sąd rozpoznający pierwotnie sprawę co do istoty, a mianowicie Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowany sąd karny) – uznając, że treść zarejestrowanych rozmów ma bezpośrednie znaczenie dla ustalenia zasadności aktów oskarżenia IP, DD, ZI i SS – uznał, że to do niego należy uprzednie zbadanie ważności postępowania, które doprowadziło do wydania zezwoleń na kontrolę rozmów telefonicznych.
- 18 W tych ramach sąd ten wydał postanowienie z dnia 3 czerwca 2021 r., w którym skierował do Trybunału w trybie prejudycjalnym wnioski, co stanowiło przedmiot pytania pierwszego, w celu wyjaśnienia, czy praktyka krajowa, zgodnie z którą obowiązek uzasadnienia orzeczenia sądu zezwalającego na zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych – wydanego na podstawie uzasadnionego wniosku złożonego przez organy postępowania karnego – jest spełniony, gdy w tym orzeczeniu, sporządzonym zgodnie z wcześniej ustalonym i niezawierającym indywidualnego uzasadnienia wzorcem, ograniczono się do wskazania, że wymogi przewidziane w tym ustawodawstwie, które są tam wymienione, są przestrzegane, jest zgodna z art. 15 ust. 1 zdanie ostatnie dyrektywy 2002/58, rozpatrywanym w świetle motywu 11 tej dyrektywy.
- 19 W wyroku z dnia 16 lutego 2023 r., HYA i in. (Uzasadnienie zezwolenia na kontrolowanie rozmów telefonicznych) (C-349/21, zwanym dalej „wyrokiem HYA i in. I”, EU:C:2023:102), Trybunał orzekł, że art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58 w związku z art. 47 akapit drugi Karty należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie takiej praktyce krajowej, pod warunkiem że precyzyjne powody, dla których właściwy sąd stwierdził, że w świetle okoliczności faktycznych i prawnych charakteryzujących rozpatrywaną sprawę zapewniono przestrzeganie wymogów prawnych, mogą być z łatwością i jednoznacznie wywiezione z łącznej analizy orzeczenia i wniosku o udzielenie zezwolenia, przy czym ten ostatni wniosek musi być udostępniony, po udzieleniu zezwolenia, osobie, wobec której zezwolono na zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych.
- 20 W tych okolicznościach Trybunał orzekł w pkt 66 wspomnianego wyroku, że nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie drugie, w którym zwrócono się o wyjaśnienie, czy w przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze doszło do naruszenia prawa Unii, gdy prawo krajowe jest interpretowane w ten sposób, że informacje zebrane w wyniku takiego zezwolenia są wykorzystywane w celu wykazania oskarżenia karnego.
- 21 W następstwie zmiany przepisów, która weszła w życie w dniu 27 lipca 2022 r., niektóre sprawy karne wniesione do Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowanego sądu karnego), który został rozwiązany, zostały przekazane do Sofijski gradski sad (sądu dla miasta Sofia, Bułgaria), który jest sądem odsyłającym w niniejszej sprawie. Ten ostatni sąd wskazuje we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, że napotyka pewne trudności w stosowaniu wyroku HYA i in. I.
- 22 Przypomina on, że w pkt 56–61 tego wyroku Trybunał zobowiązał sąd odsyłający do sprawdzenia, czy uzasadnienie zezwolenia na zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych jest dostępne i zrozumiałe, dokonując w tym celu łącznej analizy wniosku i zezwolenia sądu.

- 23 Zdaniem sądu odsyłającego jest prawdą, że cały wniosek został w niniejszym wypadku załączony do akt sprawy i jest dostępny dla obrony. Ponadto wniosek ten ma treść wymaganą przez ustawodawstwo krajowe. W konsekwencji w przypadku łącznej analizy uzasadnienia zawartego we wniosku i w zezwoleniu sądu możliwe jest łatwe i jednoznaczne zrozumienie uzasadnienia orzeczenia sądu zezwalającego na kontrolę, przejmowanie i przechowywanie komunikatów bez zgody użytkowników.
- 24 Jednakże wspomniany sąd jest zdania, że wzorzec uzasadnienia, który został określony przez Trybunał w wyroku HYA i in. I, polegający w istocie – w przypadku gdy zezwolenie jest sporządzone zgodnie z wcześniej ustalonym wzorcem, bez zindywidualizowanych powodów – na dokonaniu łącznej analizy zezwolenia i wniosku w celu wywnioskowania z niego dokładnych powodów, dla których zezwolenie zostało wydane, nie ma zastosowania w prawie krajowym w świetle wymogów ustanowionych w tym prawie w odniesieniu do procedury wydawania orzeczeń sądowych zezwalających na kontrolę, przejmowanie i przechowywanie komunikatów bez zgody użytkowników. W art. 14 ust. 1 ZSRS i art. 173 ust. 1 NPK przewidziano bowiem, że wniosek złożony w tym celu przez organy karne powinien być sporządzony na piśmie i zawierać uzasadnienie. Podobnie art. 15 ust. 1 ZSRS i art. 174 ust. 4 NPK wymagają, aby zezwolenie sądu wydane w następstwie takiego wniosku samo w sobie było pisemne i uzasadnione.
- 25 W konsekwencji sąd odsyłający uważa, że istnieje sprzeczność między prawem krajowym a prawem Unii w odniesieniu do jakości uzasadnienia zezwolenia sądu. Prawo krajowe wymaga bowiem, aby samo zezwolenie sądu zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, podczas gdy prawo Unii wymaga jedynie standardowego zezwolenia sądu, pod warunkiem że zezwolenie jest wydawane na podstawie wniosku uzasadnionego w sposób szczegółowy, dostępnego dla sądu i obrony, tak aby łączna analiza zezwolenia sądu i wniosku pozwalała na zrozumienie uzasadnienia wydanego orzeczenia.
- 26 W braku jakiegokolwiek możliwości dokonania wykładni zgodnej prawa krajowego sąd ten dąży do ustalenia, czy na podstawie zasady pierwszeństwa prawa Unii należy odstąpić od stosowania prawa krajowego w celu zastosowania wzorca uzasadnienia określonego przez Trybunał w wyroku HYA i in. I, mimo że wyrok ten wydaje się sprzeczny nie tylko z wcześniejszym orzecznictwem Trybunału, wynikającym w szczególności z wyroku z dnia 2 marca 2021 r., Prokurator (Warunki dostępu do danych dotyczących łączności elektronicznej) (C-746/18, EU:C:2021:152), lecz również z orzecznictwem ETPC, wynikającym z wyroku z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie Ekimdzhev i in. przeciwko Bułgarii (CE:ECHR:2022:0111JUD007007812).
- 27 W tym względzie sąd odsyłający zauważa, że wzorzec uzasadnienia określony przez Trybunał w wyroku HYA i in. I wynika z wykładni art. 47 akapit drugi Karty.
- 28 Jednakże jest wątpliwe, czy ten wzorzec uzasadnienia spełnia wymogi wynikające, po pierwsze, z motywu 11 dyrektywy 2002/58, zgodnie z którym stosowanie środków przewidzianych w art. 15 ust. 1 tej dyrektywy powinno być zgodne z EKPC oraz z wykładnią tego przepisu dokonaną przez ETPC, po drugie, z art. 52 Karty, zgodnie z którym wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw uznanych w Karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw, a także być zgodne z zasadą proporcjonalności, po trzecie, z art. 53 Karty, który stanowi, że żadne z jej postanowień nie powinno być interpretowane jako ograniczające określone prawo uznane w EKPC lub w konstytucji państwa członkowskiego, i po czwarte, z zasadą równoważności, zgodnie z którą sytuacja prawna dotycząca prawa Unii nie powinna być regulowana przez prawo i orzecznictwo krajowe mniej korzystnie niż podobna sytuacja prawna, która dotyczy wyłącznie wewnętrznej sytuacji prawnej.

- 29 Powstaje zatem pytanie, czy te przepisy i zasady prawa Unii stoją na przeszkodzie odstąpieniu od stosowania przepisów krajowych, które wyraźnie wymagają uzasadnienia orzeczeń sądowych i nie zezwalają na wzorzec uzasadnienia określony przez Trybunał w wyroku HYA i in. I.
- 30 Ponadto sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na to pierwsze pytanie prawo Unii stoi również na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego takiemu jak art. 105 ust. 2 NPK, który wymaga, aby zarejestrowane komunikaty były wyłączone z dowodów ze względu na brak uzasadnienia zezwoleń sądowych, jeżeli zgodnie z prawem Unii owe zezwolenia sądowe nie wymagają własnego uzasadnienia, pod warunkiem że wnioski są wystarczająco uzasadnione. W takim przypadku nie byłoby przeszkód zgodnie z art. 47 akapit drugi Karty do wykorzystania rozmów telefonicznych jako dowodów. W przeciwnym wypadku należałoby, na podstawie art. 105 ust. 2 NPK, odrzucić – w braku własnego uzasadnienia zezwoleń z naruszeniem prawa krajowego – rozmowy telefoniczne jako dowody, chyba że w stosownym wypadku Trybunał uzna, iż prawo Unii nie stoi na przeszkodzie temu, aby przepis ten był interpretowany w ten sposób, że pozwala on na wykorzystanie dowodów zebranych na podstawie nieuzasadnionego zezwolenia sądu, jeżeli zgodność z prawem tego zezwolenia zostanie następnie stwierdzona przez sąd z poszanowaniem prawa oskarżonego do obrony.
- 31 W tych okolicznościach Sofijski gradski sad (sąd dla miasta Sofia) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58 w związku z art. 47 akapit drugi Karty, zgodnie z jego wykładnią dokonaną przez Trybunał [...] w wyroku [HYA i in. I], rozpatrywany w świetle motywu 11 [...] dyrektywy [2002/58], art. 52 ust. 1 i art. 53 Karty oraz zasady równoważności należy interpretować jako zobowiązujący sąd krajowy do:

- odstąpienia od stosowania przepisów prawa krajowego [art. 121 ust. 4 Konstytucja (konstytucji), art. 174 ust. 4 [...] NPK i art. 15 ust. 2 [...] ZSRS], a także wykładni art. 8 ust. 2 EKPC dokonanej przez ETPC [w wyroku z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie Ekimdzhiev i in. przeciwko Bułgarii (CE:ECHR:2022:0111JUD007007812)], które wymagają wyraźnego i pisemnego uzasadnienia zezwolenia sądu (na kontrolę, przejmowanie i przechowywanie komunikatów bez zgody użytkowników) – niezależnie od istnienia uzasadnienia we wniosku, na podstawie którego udzielono zezwolenia – ponieważ podstawą do odstąpienia od stosowania [prawa krajowego i wykładni ETPC] jest możliwość, przy łącznej analizie wniosku i zezwolenia, ustalenia: 1) dokładnych przyczyn, dla których sąd stwierdził, biorąc pod uwagę okoliczności faktyczne i prawne sprawy, że wymogi prawne zostały spełnione; oraz 2) w odniesieniu do której osoby i którego środka komunikacji udzielono zezwolenia sądu;
- odstąpienia od stosowania lub dokonania wykładni zgodnej przepisu prawa krajowego (art. 105 ust. 2 NPK) w tej jego części, w której przepis ten wymaga przestrzegania krajowych przepisów proceduralnych (w tym przypadku art. 174 ust. 4 NPK i art. 15 ust. 2 ZSRS), przy ocenie, czy sporne komunikaty należy wyłączyć z materiału dowodowego, i stosowania zamiast tego reguły określonej w wyroku [HYA i in. I]?”.

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym i właściwości Trybunału

- 32 Komisja podnosi, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest niedopuszczalny. Wniosek ten ma bowiem na celu wydanie przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie zgodności z prawem bułgarskim krajowej praktyki sądowej będącej przedmiotem wyroku HYA i in. I, zgodnie z którą orzeczenia sądowe zezwalające na korzystanie ze specjalnych środków dochodzeniowych takich jak kontrola rozmów telefonicznych, na uzasadniony i poparty okolicznościami wniosek organów postępowania karnego, są sporządzane zgodnie z wcześniej ustalonym i niezawierającym indywidualnego uzasadnienia tekstem, ograniczającym się do wskazania, obok okresu ważności zezwolenia, że wymogi przewidziane w ustawodawstwie wskazanym w tych orzeczeniach są przestrzegane. Tymczasem takie pytanie, które dotyczy wykładni prawa krajowego, nie należy do właściwości Trybunału.
- 33 W tym względzie należy zauważyć, że jest prawdą, iż z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, który pojawia się w kontekście tej samej sprawy w postępowaniu głównym co sprawa HYA i in. I, wynika, że zdaniem sądu odsyłającego, któremu przekazano tę sprawę, ta krajowa praktyka sądowa jest sprzeczna z szeregiem przepisów prawa krajowego, w szczególności z art. 121 ust. 4 konstytucji bułgarskiej, które wymagają, aby każde orzeczenie sądu zezwalające na zastosowanie, bez zgody użytkowników, kontroli, przejmowania i przechowywania komunikatów samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, niezależnie od istnienia uzasadnionego wniosku organów postępowania karnego.
- 34 Wydaje się zatem, że sąd ten opowiada się za wykładnią prawa krajowego, która – jak wynika z pkt 47–52 wyroku HYA i in. I – różni się od wykładni rozważanej przez sąd krajowy, który pierwotnie rozpatrywał wspomnianą sprawę i którego postanowienie odsyłające doprowadziło do wydania tego ostatecznego wyroku.
- 35 Tymczasem należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunał nie jest właściwy do dokonywania wykładni prawa krajowego państwa członkowskiego (wyrok z dnia 26 stycznia 2021 r., Hessischer Rundfunk, C-422/19 i C-423/19, EU:C:2021:63, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 Niemniej należy stwierdzić, że poprzez ten nowy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający nie zmierza do ustalenia zgodności wspomnianej krajowej praktyki sądowej z przepisami prawa krajowego, lecz do ustalenia, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie przepisom prawa krajowego, które zakazują takiej praktyki, wymagając, aby każde orzeczenie sądowe zezwalające na zastosowanie, bez zgody użytkowników, kontroli, przejmowania i przechowywania komunikatów samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, niezależnie od istnienia uzasadnionego wniosku organów postępowania karnego. Tymczasem takie pytanie, które dotyczy wykładni prawa Unii, należy do właściwości Trybunału.
- 37 W konsekwencji należy udzielić odpowiedzi na niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 38 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58, rozpatrywany w świetle art. 47 akapit drugi Karty, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom prawa krajowego wymagającym, aby orzeczenie sądowe zezwalające na zastosowanie, bez zgody zainteresowanych użytkowników, kontroli, przejmowania i przechowywania komunikatów samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, niezależnie od istnienia uzasadnionego wniosku organów postępowania karnego. Na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy ten sam przepis dyrektywy 2002/58 stoi na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego wymagającemu, aby zarejestrowane rozmowy zostały wyłączone ze środków dowodowych ze względu na brak uzasadnienia zezwolenia sądu, mimo że łączna analiza zezwolenia sądu i wniosku pozwalałaby zrozumieć w łatwy i jednoznaczny sposób powody udzielenia tego zezwolenia.
- 39 Na wstępie należy stwierdzić, że sąd odsyłający sprawdził, że środki rozpatrywane w postępowaniu głównym są objęte zakresem stosowania dyrektywy 2002/58. W odpowiedzi bowiem na wezwanie Trybunału, zawarte w pkt 38 wyroku HYA i in. I, do weryfikacji, czy specjalne środki dochodzeniowe wykorzystane w sprawie w postępowaniu głównym skutkowały nałożeniem obowiązków w zakresie przetwarzania na odnośnych dostawców usług łączności elektronicznej, sąd odsyłający wskazał we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, że tak właśnie było, ponieważ odnośni dostawcy byli prawnie odpowiedzialni za przejęcie danych i ich przekazywanie organom policji.
- 40 Co się tyczy zadanego pytania, należy na wstępie zauważyć, że pytanie to opiera się, jak wynika z pkt 24–29 niniejszego wyroku, na założeniu, że z wyroku HYA i in. I wynika, iż prawo Unii, a w szczególności art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58, rozpatrywany w świetle art. 47 akapit drugi Karty, wymaga, aby sądy bułgarskie przyjęły krajową praktykę sądową analizowaną w tym wyroku, w związku z czym sądy te powinny pominąć jako niezgodne z prawem Unii przepisy prawa krajowego, które z naruszeniem wzorca uzasadnienia określonego przez Trybunał we wspomnianym wyroku wymagają, aby każde orzeczenie sądowe zezwalające, bez zgody zainteresowanych użytkowników, na kontrolę, przejmowanie i przechowywanie komunikatów samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie.
- 41 Takie założenie jest jednak błędne.
- 42 Należy bowiem przypomnieć, że w ramach podziału kompetencji między sądami Unii a sądami krajowymi do Trybunału należy uwzględnienie kontekstu faktycznego i prawnego, w jaki wpisują się pytania prejudycjalne, tak jak został on określony w postanowieniu odsyłającym, w związku z czym badanie odesłania prejudycjalnego należy przeprowadzić w świetle wykładni prawa krajowego przedstawionej przez sąd odsyłający (zob. w szczególności wyrok z dnia 8 czerwca 2023 r., *Prestige and Limousine*, C-50/21, EU:C:2023:448, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 43 Zgodnie z tym orzecznictwem w wyroku HYA i in. I Trybunał wypowiedział się w przedmiocie zgodności z prawem Unii krajowej praktyki sądowej opisanej przez Spetsializiran nakazatelen sad (wyspecjalizowany sąd karny) we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym. Jak wskazano już w pkt 19 niniejszego wyroku, Trybunał orzekł zatem w wyroku HYA i in. I, że art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58, rozpatrywany w świetle art. 47 akapit drugi Karty, należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie takiej krajowej praktyce sądowej, pod warunkiem że precyzyjne powody, dla których właściwy sąd stwierdził, że w świetle okoliczności faktycznych i prawnych charakteryzujących rozpatrywaną sprawę zapewniono przestrzeganie

wymogów prawnych, mogą być z łatwością i jednoznacznie wywiedzione z łącznej analizy orzeczenia i wniosku o udzielenie zezwolenia, przy czym ten ostatni wniosek musi być udostępniony, po udzieleniu zezwolenia, osobie, wobec której zezwolono na zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych.

- 44 Natomiast wspomnianego wyroku nie można w żaden sposób interpretować w ten sposób, że określono w nim wzorzec uzasadnienia, który nakładałby na organy bułgarskie obowiązek przyjęcia takiej praktyki poprzez zobowiązanie ich do pominięcia, ze względu na to, że są one niezgodne z prawem Unii, przepisów prawa krajowego wymagających, aby orzeczenie sądowe zezwalające na zastosowanie specjalnych środków dochodzeniowych, takich jak kontrola, przejmowanie i przechowywanie komunikatów, samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie.
- 45 Wręcz przeciwnie, z uzasadnienia wyroku HYA i in. I wynika, że prawo Unii w żaden sposób nie stoi na przeszkodzie takim przepisom prawa krajowego.
- 46 W tym względzie należy przypomnieć, że w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2002/58 ustanowiono zasadę poufności komunikatów realizowanych za pomocą publicznie dostępnej sieci łączności i publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej, a także poufności związanych z nimi danych o ruchu. Zasada ta wyraża się w zakazie kontroli, przejmowania, przechowywania lub innych rodzajów przejścia lub nadzoru komunikatu i związanych z nim danych o ruchu bez zgody zainteresowanych użytkowników, z wyjątkiem sytuacji przewidzianych w art. 15 ust. 1 wspomnianej dyrektywy (wyrok HYA i in. I, pkt 40).
- 47 Otóż w tym ostatnim przepisie przewidziano, że państwa członkowskie mogą przyjmować środki ustawodawcze mające na celu ograniczenie zakresu praw i obowiązków przewidzianych w art. 5 tej dyrektywy, w szczególności gdy takie ograniczenie stanowi niezbędny, właściwy i proporcjonalny w ramach społeczeństwa demokratycznego środek do zapewnienia dochodzenia, wykrywania i karania przestępstw kryminalnych i zapobiegania im. Uściślono w nim ponadto, że wszystkie te środki ustawodawcze powinny być przyjęte z poszanowaniem zasad ogólnych prawa Unii, w tym praw, wolności i zasad wymienionych w Karcie (wyrok HYA i in. I, pkt 41).
- 48 W tym względzie środki ustawodawcze regulujące dostęp właściwych organów do danych wskazanych w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2002/58 nie mogą ograniczać się do wymagania, by ten dostęp odpowiadał celowi zamierzonemu w tych środkach ustawodawczych, lecz powinny również przewidywać warunki materialne i proceduralne regulujące to przetwarzanie (wyrok HYA i in. I, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 49 Takie środki i warunki powinny być przyjmowane z poszanowaniem zasad ogólnych prawa Unii, do których należy zasada proporcjonalności, oraz praw podstawowych zagwarantowanych w Karcie, jak wynika to z art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58, w którym odniesiono się do art. 6 ust. 1 i 2 TUE (wyrok HYA i in. I, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 W szczególności warunki proceduralne, o których mowa w pkt 48 niniejszego wyroku, powinny być przyjmowane z poszanowaniem prawa do rzetelnego procesu ustanowionego w art. 47 akapit drugi Karty, który odpowiada, jak wynika z wyjaśnień dotyczących tego postanowienia Karty, art. 6 ust. 1 EKPC. Prawo to wymaga uzasadnienia każdego orzeczenia sądowego (wyrok HYA i in. I, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 51 A zatem jeśli środek ustawodawczy przyjęty na podstawie art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58 stanowi, że ograniczenia zasady poufności łączności elektronicznej ustanowionej w art. 5 ust. 1 tej dyrektywy mogą być przyjmowane w orzeczeniach sądów, ów art. 15 ust. 1, rozpatrywany w związku z art. 47 akapit drugi Karty, wymaga, by państwa członkowskie przewidziały obowiązek uzasadniania takich orzeczeń (wyrok HYA i in. I, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 52 Prawo do skutecznej kontroli sądowej, gwarantowanej w art. 47 Karty, wymaga, by zainteresowany miał możliwość zapoznania się z powodami rozstrzygnięcia wydanego w stosunku do niego, czy to poprzez lekturę samego tego rozstrzygnięcia, czy to poprzez poinformowanie go o tych powodach, co pozwoli mu na obronę swoich praw w najlepszych możliwych warunkach oraz na w pełni świadome podjęcie decyzji o zwróceniu się do właściwego sądu o przeprowadzenie sądowej kontroli zgodności z prawem owego rozstrzygnięcia (wyrok HYA i in. I, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 53 Wynika z tego, że przepisy krajowe wymagające, aby każde orzeczenie sądowe zezwalające na zastosowanie, bez zgody zainteresowanych użytkowników, kontroli, przejmowania i przechowywania komunikatów samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, spełnia koniecznie wymogi uzasadnienia wynikające z prawa Unii. Sądy krajowe nie są zatem w żaden sposób zobowiązane do odstąpienia od stosowania takich przepisów.
- 54 W konsekwencji na część pierwszą zadanego pytania należy odpowiedzieć, że art. 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58, rozpatrywany w świetle art. 47 akapit drugi Karty, należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przepisom prawa krajowego wymagającym, aby orzeczenie sądowe zezwalające na zastosowanie, bez zgody zainteresowanych użytkowników, kontroli, przejmowania i przechowywania komunikatów samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, niezależnie od istnienia uzasadnionego wniosku organów postępowania karnego.
- 55 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na część pierwszą pytania nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na jego część drugą.

W przedmiocie kosztów

- 56 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 15 ust. 1 dyrektywy 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotyczącej przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywy o prywatności i łączności elektronicznej), rozpatrywany w świetle art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,

należy interpretować w ten sposób, że:

nie stoi on na przeszkodzie przepisom prawa krajowego wymagającym, aby orzeczenie sądowe zezwalające na zastosowanie, bez zgody zainteresowanych użytkowników, kontroli,

przejmowania i przechowywania komunikatów samo zawierało wyraźne uzasadnienie na piśmie, niezależnie od istnienia uzasadnionego wniosku organów postępowania karnego.

Podpisy